

23 aastat (1970–1993) Tartu tervishoiu juhina

Maido Sikk – seeniorarst

Sõjajärgsetel aastatel töötas Tartus kokku kümme tervishoiuosakonna juhatajat, neist igaüks keskmiselt ainult kaks aastat. Nii lühikesed perioodid ei võimaldanud suuremaid ümberkorraldusi. Nii alustasingi tööd 1970. aastal ja jäin sellele ametikohale 23 aastaks.

Minu tööleasumise algul töötas 43% Tartu tervishoiuasutustest 19. sajandil ehitatud hoonetes. Normidega võrreldes oli tööpinda puudu 75 000 m². Ühe voodi kohta tuli 7 m² asemel ainult 4,6 m². Kehtinud sanitaarnormide kohaselt oleks tollase koormuse juures pidanud polikliinikutes olema 20 121 m² tööpinda, tegelikult oli 6757 m² (1).

1970. aastatel toimusid Tartu tervishoiu ulatuslikud ümberkorraldused, 1971. aastal reorganiseeriti ligi 25 aastat püsinud linna tervishoiuvõrgu struktuur. 9. aprillist 1971 likvideeriti Tartu Linna Kliiniline Haigla Toomel, statsionaarsed osakonnad (210 voodikohta) liideti Tartu Vabariikliku Kliinilise Haiglaga. Moodustati iseseisev Tartu Linna Polikliinik.

Arendati välja spetsialiseeritud arstiabi struktuur. Kehaväline vereringe südameoperatsioonide ajal võeti kasutusele 1966. aastal. Operatsioone südame pärgarteritel alustati 1974. aastal. Spetsialiseeritud (eri) arstiabi osutati uroloogia, veresoontekirurgia, lastekirurgia, kardioreumatoloogia ja rindkerekirurgia osakondades. Kokku oli Tartu haiglates 44 eriprofiiliga osakonda, sh ka tehisneerukeskus. Tartu kujunes Eesti juhtivaks spetsialiseeritud arstiabi keskuseks.

Esimese sõjajärgse uusehitisena läks 1971. aastal Maarjamõisas käiku kirurgia-kompleks. Ehituse initsiaator oli selleaegne arstiteaduskonna dekaan Artur Linkberg (1899–1970), kes oli dekaani ametikohal kolm perioodi (1). Ehitust alustati 1964. aastal ja see valmis 1976. aastal. Kirurgiakliiniku palatikorpus võeti kasutusele

1971. aasta septembris. Puusepa 8 hoone auditorium kannab Artur Linkbergi nime ja selle seinal on tema bareljeef. Juunis 1973 anti käiku haigla C-korpus, kuhu kolisid haigla administratsioon, raamatupidamine, traumapunkt, raamatukogu, personali söökla ja vastuvõtuosakond, 1975. aastal diagnostika- ja operatsiooniplokk.

1973. aastal laienes nii linna tervishoiuasutuste abiteenistuste kui ka tehtavate uuringute ja protseduuride diapasoon. 27. aprillil 1973 läks käiku Anne apteek Ülejõe linnaosas. 2. detsembril 1980 avati Poe tänaval Kesklinna apteek, millest kujunes ülikooli apteek. Müügisaali sisustus osteti Poolast ja assisteerimisruumi sisseseade Bulgaariast.

Järgmisena võttis 29. augustil 1974. aastal riiklik komisjon vastu Onkoloogiadispanseri juurdeehituse olemasoleva haigla laienduseks Vallikraavi tänaval. Kahel korrusel paiknesid röntgendiagnostika ruumid, arstikabinetid ja palatid. Hoone keskses osas oli parema kiirituskaitse saavutamiseks mäe külje sisse ehitatud gammaraviruum. Juurdeehitus sisustati mitme kaasaegse kiiritusravi ja röntgendiagnostika aparaadiga, mis olid sel ajal moodsaimad Baltikumis. Selle baasil kujunes hematoloogiliste ja onkoloogiliste haiguste diagnostika ja ravitöö, õppe- ja teadustöö kompleksne keskus Eestis.

1976. aastal valmis Maarjamõisa kirurgia-kompleksi laiendusena 160 voodikohaga kardioloogiakorpus, kus alustasid tööd infarkti-, kardiokirurgia ja isotoopdiagnostika osakond. 1978. aastal rakendati Maarjamõisa reanimatsiooniosakonnas tööle barokamber Vickers.

1978. aastal valmis tervishoiuosakonna tellimisel Eesti Projekti Tartu osakonnas koostatud Maarjamõisa meditsiinikeskuse detailplaneerimise projekt, mis sai Tartu tervishoiuvõrgu edasise arendamise aluseks. Selle projekti alusel hakkasid Tartu

tervishoiuasutused koonduma Maarjamõisa meditsiinikeskusesse. See protsess on pidevalt jätkunud ning uusimaks projektiks on saanud Maarjamõisa meditsiinilinnak.

Sünnitusmaja asus Toomemäel Lossi 36 (alates 1843. aastast). Aastail 1972–1976 ehitati ajaloolisele sünnitusmaja hoonele Toomemäel juurde üks korrus.

10. veebruaril 1978 avati tuberkuloosihaiгла juurdeehitus. Ühtlasi tähistati 50 aasta möödumist tuberkuloosihaiгла ehitamisest Tartus. Valminud juurdeehituses alustas tööd 120 voodikohaga kopsuhaiguste ravikeskus, esimene omasugune Eestis.

2. augustil 1981 käivitati ööpäevaringne reanimobiiliteenistus, mis oli samm edasi 1958. aastal Tartus närvikliiniku hingamiskeskuses alustatud intensiivravi teenistuse korraldusel.

1982. aastal sai valmis Lunini tänav 6 lastehaiгла nakkuskorpus, mis oli esimene spetsiaalselt lastehaiglaks ehitatud hoone Tartu linnas. Maja sai põhikoduks ka pediaatria kateedri. 1. juunil 1984. aastal avati Anne linnaosas lastepolikliiniku filiaal.

1985. aastal alustas lastehaiglas tööd vastsündinute kiirabiteenistus ja juurutati imikute raviujumine.

1988. aasta alguses anti Raja tänaval kasutusse psühhiaatriahaiгла hoone, kus oli ühendatud haiglaväline ja statsionaarne psühhiaatriateenistus. Uus hoone aitas psüühiliselt haigetele luua inimsõbraliku keskkonna. 1988. aastal mindi täielikult üle jaoskonna printsiibile, mida mujal maailmas tuntakse ka sektorpsühhiaatriana (2).

5. oktoobril 1988 pandi nurgakivi Tartu Keskpolikliinikule. 1994. aastal valmis polikliinikuhoone Puusepa 1A. Uues polikliinikus avati ka taastusraviosakond, mis seni Tartus puudus. 1990. aastal kolis sisekliinik Toomelt Maarjamõisa väljale.

Kirjeldatud laiahaardeline ehitusprogramm nõudis pidevat koordineerimist ja järelevalvamist. Kõikidel objektidel tuli regulaarselt käia ehitustöödega tutvumas. Traditsiooniks said ehitajate ja tervishoiujuhtide nn dispetšernõupidamised. Üldise vaesuse tingimustes ei jätkunud ehitajaid ega ehitusmaterjale. Eriti raske oli ehitusmaterjale ja aparatuuri hankida Venemaalt.

30. septembril 1991 allkirjastas Tartu Ülikooli rektor professor Jüri Kärner esimese ametliku dokumendi Tartu Ülikooli Kliinikumi loomiseks (3). Kliinikuid juhivad kliiniku juhataja, kes on ühtlasi vastava erialaüksuse juhiks Tartu Ülikoolis. Kliinikumis antakse statsionaarset ja ambulatoorset arstiabi ning osutatakse sellega seonduvaid tervishoiuteenuseid kõigile Eesti inimestele.

7. jaanuaril 1992 kinnitati ametisse erialakliinikute juhatajad. 3. märtsil 1992 registreeris Tartu linnavalitsus TÜ Kliinikumi ettevõtete registrisse. 1. aprillil 1992 määrati Keskpolikliiniku juhataja dr Mado Sikk Maarjamõisa Polikliiniku peaarsti kohale. See oli minu viimane amet Tartu tervishoiu korraldajana.

Kokkuvõtteks

Mis on meditsiini kvaliteet ja selle efektiivsus? Kõigepealt see, et iga haige õigel ajal saaks õige arsti juurde, et talle pannakse kiiresti õige diagnoos, määratakse õige ravi ja seejärel ravitakse teda. Teiselt poolt on oluline, et haige kõige sellega ka rahule jääks. Seda püüdsin saavutada oma tervishoiukorralduslikus töös Tartus 23 aasta jooksul.

KIRJANDUS

1. Viira E. 100 aastat professor Artur Linkbergi sünnist. Eesti Arst 1999;3:274–6.
2. Adamsoo A. Tartu Psühhiaatrikliinik uues majas. Eesti Arst 1989;1:51–2.
3. Talvik R. Kliinikumi tekke lugu 1989–1999. Tartu: SA Tartu Ülikooli Kliinikum; 2008, lk 41.